

SERRA

D'OR

JAUME SISA

Màrius Serra i Roig
Oriol Pi de Cabanyes

758 FEBRER 2023 · 7 €

Ucraïna. La literatura com a arma

Marta Rebon

Les màscares

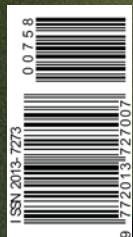
Maite Salord i Rafa Gomar

La connexió teatral

Marta Monedero

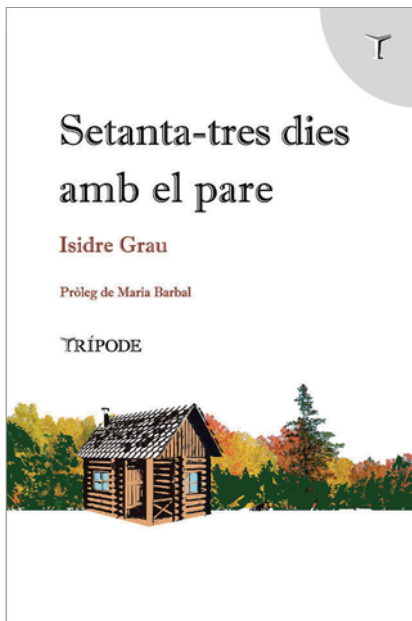
Agnès Busquets i Judit Martín,
dues reines de la comèdia

Pere Vall Karsunke

Tria personal

per Xulio Ricardo Trigo

Isidre Grau

Setanta-tres dies amb el pare
Barcelona, Trípod, 2021.

La Generació dels Setanta va deixar als nostres prestatges excel·lents novel·les que, des d'una visió expandida de l'ofici d'escriure, van suposar un inspirador renaixement de la llengua i la cultura catalanes. Va ser un moment clau en què la nostra literatura es va obrir al món temàticament i comercialment. Es va creure en la força de l'idioma per integrar-se dins la globalitat i es va fer d'una manera col·lectiva. Havíem passat una llarga travessia plena d'individualitats, però aleshores to-

cava defensar la nostra força a l'hora d'explicar històries reunint tradició i modernitat.

Han passat els anys i tot aquell moviment és lluny de quedar-se enrere. Són molts els autors i les autores que continuen escrivint, que encara encapçalen llistes de vendes o que ens sorprenen amb obres d'una actualitat esclatant. A aquesta generació pertany Isidre Grau, un escriptor membre del col·lectiu Ofèlia Dracs, que va guanyar premis com el Sant Jordi i va voler transmetre els seus coneixements a través de la seva tasca com a docent a l'Escola d'Escriptura de l'Ateneu Barcelonès.

Una llarga trajectòria que continua ara amb la novel·la que tenim a les mans, *Setanta-tres dies amb el pare*. Amb un encertat pròleg de Maria Barbal, som davant d'un llibre colpidor. Ens parla d'un episodi de la Guerra Civil, sobre la qual mai no s'arribarà a escriure prou, i ho fa a partir de la intimitat d'una família que des dels primers dies veu la seva existència trasbalsada. La corrupció del poder i com pot arribar a justificar l'assassinat, la necessitat de viure encara que tot se'ns hagi posat en contra. Grau escriu sense deixar-se portar per la indignació fàcil, ni pels tòpics que de vegades trobem en aquest tipus d'històries. Els personatges se'ns mostren senzillament humans i ens arriben molt al fons.

Tot això no seria possible sense l'excel·lent bagatge literari de l'autor. La història, després d'un parell de capítols en què se'ns expliquen les circumstàncies que ens han portat al motiu principal de la trama, una fugida, és escrita amb un llenguatge planer i treballat alhora, fent molta força en els sentiments interiors dels protagonistes, i molt principalment del més jove, on trobem reunits la por i la valentia, la recança i el dolor. Tots ells s'han de deixar anar i atendre la vida, el més important.

Setanta-tres dies amb el pare és una novel·la actual perquè ens parla de grans decisions, de la manera com hauríem d'afrontar els moments que no entenem. Una novel·la que esdevé humanista, tendra i salvatge alhora. No us la perdeu.

A. Munné-Jordà

Sis pamflets de por i una traducció
Medusa Books, la Seu d'Urgell, 2022.

Mai no he estat gaire partidari de compartimentar la ficció a partir dels gèneres literaris. Sobretot perquè cada cop més trobem novel·les híbrides, capaces de barrejar terror amb novel·la negra, novel·la romàntica amb novel·la històrica, i un llarg etcètera. La realitat és que continua funcionant aquella antiga màxima,

ja gairebé un tòpic necessari, que l'única classificació possible és la de parlar de llibres bons o llibres dolents i fer passar el gènere a un segon terme. Dit això, he de reconèixer, encara que em contradigui a mi mateix, que hi ha moments en què parlar en termes de gènere potser resulta necessari.

Els gèneres tenen un punt de classicisme, si volem aprofundir-hi, que els lectors i les lectores agraïm quan se'ns fa partícips d'una tradició que els ha marcat. En el de terror, que és el que ens ocupa, trobem una època especialment destacada que passa sobretot al segle XIX, tot i que amb exemples anteriors que ja marquen el camí. En el cas del llibre

que comentem, *Sis pamflets de por i una traducció*, A. Munné-Jordà ens deixa molt clars els seus referents; són contes que podrien haver estat signats pels millors escriptors del gènere.

L'autor té un llenguatge ric i molt adient per al que es proposa. Frases curtes que busquen l'emoció, situacions que ens provoquen una conjunció de por i d'humor, que mai no ha faltat al gènere. Els contes que formen aquest volum podrien incloure's sense cap mena de recança en alguna antologia dels mestres i de cap manera notarien que es troben fora del temps. S'ha de dir també que, tal com passava en altres èpoques, són peces que ens connecten amb la realitat més punyent a través dels seus significats ocults. Munné-Jordà va escriure aquests contes en una època difícil, poc abans de la mort del dictador, la qual cosa va servir per a treure altres conclusions. La literatura, al capdavant, sempre ens parla de la vida, encara que ho faci de manera soterrada i subtil.

I dediquem aquest últim paràgraf a comentar el darrer conte del volum, una traducció de Jules Verne feta per l'autor que marca el to del llibre de manera magistral, a més de suposar un encert per les característiques del conte, que recorda el millor Txékhov. La història d'aquest metge avar i ambiciós també podria ser un precedent del Pere Calders de les *Cròniques de la veritat oculta*.

Un volum breu, però marcat per una gran intensitat que ens recorda la capacitat dels nostres escriptors per introduir-se en altres mons que sempre han estat presents, la tradició com a recurs, la tradició com a modernitat.

Gemma Sardà
Lady Puffin

Comanegra, Barcelona, 2022.

No deixa de ser curiós que un país com el nostre, en què els mitjans audiovisuals es dediquen amb força a la comèdia, no tingui una literatura més visible que s'endinsi en aquests territoris. És ben cert que hi ha molta

ironia en tot allò que s'escriu a casa nostra, que l'humor és sovint treballat i particular, però manquen —o aquest lector no ha burxat prou— obres de referència que, a més de plantejar-se la seriositat de la vida, ho facin des d'un lloc més lleuger, amb una llengua que doni joc suficient per a la comèdia, ni que sigui agredolça.

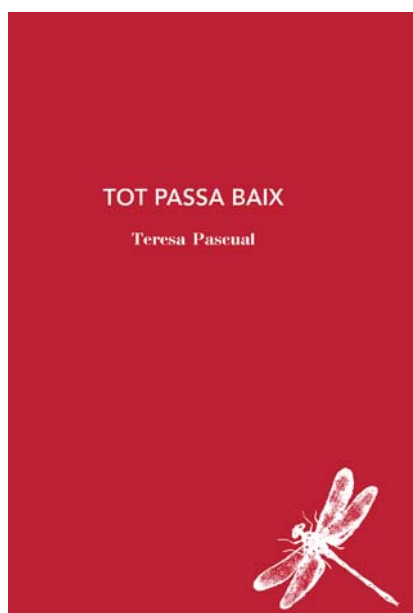
La nova novel·la de Gemma Sardà, que arriba després d'una de molt reeixida, *Mudances* (2019), és una mica això, una història que no manca de profunditat, però que se'ns presenta amb el rostre de l'humor, d'una ironia també molt particular si partim de la base que la seva protagonista és morta i que seran els seus amics i coneguts els qui aniran construint les seves vicissituds finals. Personatges que donen molt de si, rics i interessants a més d'incondicionals d'una manera de viure molt actual, a cavall sempre de la seriositat de què parlàvem i la modernitat que els atorga un cert esperit volàtil.

Tot aquest edifici literari que ha volgut bastir Gemma Sardà, igual que en obres anteriors, de les quals sens dubte és una evolució, es fa possible gràcies a una llengua especialment polida que no perd sentits, però que és capaç de comunicar-los amb aquelles paraules que provoquen un somriure i que doten la novel·la d'un ritme incessant. Com en les millors comèdies americanes —el cinema sembla molt present en la seva obra—, l'autora ens fa somiar i comparteix amb nosaltres vides extremament creatives que ens connecten amb força a la lectura.

Sens dubte, després de recórrer les pàgines d'aquest llibre, voldrem viure en l'univers dels seus protagonistes. Aquesta és una veritat que no sempre es pot dir de les novel·les que t'agraden, però *Lady Puffin* esdevé tota una troballa que consa-

gra l'autora dins un tipus de literatura que ens pot semblar necessari després de tantes obres en les quals l'humor i la ironia de què parlàvem són només un desig absent.

Esperem, doncs, el proper lliurament de Gemma Sardà com si esperéssim la propera temporada d'una sèrie, però d'aquelles sèries que ens arriben ben endins i no podem treure'ns del cap.

Teresa Pascual

Tot passa baix

LaBreu, Barcelona, 2022.

Marges, camins, línies, fissures... En aquest nou llibre de Teresa Pascual tot convida a situar-se als marges, en algun llinar imaginari des del qual sigui possible contemplar la nostra vida i la dels altres. *Tot passa baix* és una investigació sobre els límits i una recerca dins la veu pròpia que ens fa recórrer com a lectors i lectores la profunditat dels pensaments que tenen l'oportunitat de lligar-se a partir d'una mirada plena.

Tot poeta té com a mínim dos camins: girar l'esquena al que ja ha fet i buscar nous horitzons o aprofundir en la seva trajectòria, posar noves rajoles i construir una altra ala de la casa que ha estat bastint al llarg del temps. Sota la meua manera de veure, l'autora transita per aquesta segona opció, agafa les dreces ja transitades en llibres com *Les hores*, *Rebel·lió de la sal* o *El temps en ordre*, entre d'altres, i dona aquell gir d'expressió, aquell suport vital suplementari, aquella forma que contamina el sentit i el fa créixer.

Començar amb un poema com «Entre»: «El món i el lloc exacte, l'esperit, / el món i el sentiment, només un lloc, / la fissura invisible de les coses.» Explorar el més ocult amb el poema «Ideia»: «Allò que no et confesses / esborra qualsevol / idea de silenci.» O reblar el clau d'una proposta que ens manté lligats al text i que ens exigeix noves lectures amb un poema com ara «Diagonal», que em permeto reproduir complet: «Ha travessat el pati, / desplegat els llençols. / Diagonal perfecta / des del xiprer al pal / subjecte a la paret. / Amb el sol de novembre, / el llampec de les fulles / és d'un roig avellana.»

Aquesta és només una petita mostra del que ens podem trobar al llibre, una mostra esquinçada, si voleu, una de les múltiples fissures per les quals ens condueix Teresa Pascual amb molta saviesa poètica, amb una capacitat per al joc i les formes i amb la insubornable relació entre paraula i ésser. *Tot passa baix* ens parla del més proper, de les coses que importen, dels afectes, del poder de la mirada, de la perícia que alberguen alguns poetes per mostrar-nos camins que, malgrat reconèixer com a propis, no havien tingut en compte. No es pot deixar de banda un llibre així.